

УДК: 502.3

М. І. БУРИМ*здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня***Н. В. СТРАТИЧУК***кандидат економічних наук, науковий керівник**Херсонський державний аграрно-економічний університет*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Крім традиційного використання природних ресурсів, сьогодні велике значення має їх рекреаційний напрямок застосування, який включає туризм і відпочинок, а також природоохоронну діяльність. Природні ресурси України значні і різноманітні, вони відносно добре вивчені, інтенсивно розробляються і використовуються для господарської діяльності.

Україна має сильний рекреаційний комплекс, але його розвиток обмежений низкою проблем, зокрема виснаженням природних ресурсів, збільшенням ємності рекреаційного господарства, нерівномірним використанням в часі, тобто сезонністю. Дослідженням територіального розміщення рекреаційного господарства та рекреаційного природокористування займалися вчені: А.І. Гакман, Л. С. Гринів, О.І. Гулич, Ю.О. Веденіна, І. В. Замула, В. С. Кравців, М. С. Мироненко, В.С. Преображенський, Т.Д. Скутар, І. Твердохліб.

В умовах обмеженості природних ресурсів проблема повноцінного впровадження сталого розвитку набуває актуальності. Сталий розвиток - це загальна концепція необхідності знайти баланс між задоволенням потреб сучасної людини і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі.

Для рекреаційної діяльності, здійснюваної в умовах використання природних ресурсів, концепція сталого розвитку є передумовою її повноцінного функціонування. Щорічно мільйони людей їдуть в Україну, щоб відпочити і познайомитися з історичними та культурними пам'ятками. Тому пріоритетом держави є підтримка рекреаційної зони та її розвитку.

Рекреація - поняття, що з'явилося в науковій літературі не так давно [1]. Сучасні наукові джерела трактують це по-різному. У перекладі з латинської «відпочинок» - означає відпочинок, з французької - розвага, зміна занять, відпочинок, перерви, що не пов'язані з роботою.

Рекреація допомагає відновити працездатність людини. Її значення стрімко зростає в наш час. Воно нерозривно пов'язано з навколишнім середовищем. Останнє, в свою чергу, може надавати позитивний фізіологічний і психічний вплив на людей. Він охоплює ряд рекреаційних ресурсів та передумови до організації рекреаційної діяльності [2].

Таким чином, рекреаційний потенціал, являє собою систему природних, історичних і культурних об'єктів та їх властивостей, які використовуються (або можуть бути використані) для проведення рекреаційної діяльності [3]. Це

функціональна основа рекреації і, певною мірою, його невід'ємна частина. Оцінка рекреаційного потенціалу території показує, що її якісні і кількісні параметри в поєднанні з соціально-географічними факторами є важливими об'єктивними передумовами розвитку рекреаційного комплексу території.

Згідно з наявними даними, дослідженнями та літературі з цього питання, складність оцінки рекреаційної та оздоровчої зони полягає в тому, що різні види рекреаційної діяльності вимагають різних ресурсів і умов. Так для зимової рекреації велике значення має висота снігового покриву, для санаторно-курортної рекреації велике значення має наявність бальнеологічних і природних лікувальних ресурсів. В одних випадках краща рівнинна місцевість (розташування садів та хатин), в інших - гірський рельєф (катання на лижах, альпінізм і т. ін.). Навіть в межах однієї групи рекреаційних заходів іноді потрібні взаємовиключні фізичні та географічні умови. Іншими словами, будь-який вид рекреації вимагає особливого згрупування оцінюваних чинників і особливої інтерпретації їх значення. Тому слід звертати увагу не тільки на «позитивні», а й на «негативні» фактори, що обмежують або навіть виключають можливість використання території в рекреаційних цілях. Наприклад, заболочені землі знижують привабливість місцевості, так як створюють додаткові труднощі при організації маршрутів. Крім того, болота є осередками розселення комах, що робить відпочинок на заболочених територіях некомфортним та малоприємним.

Методика рекреаційної оцінки території повинна включати в себе взаємопов'язане вивчення основних аспектів територіальної організації відпочинку та оздоровлення і забезпечувати комплексний аналіз цих аспектів, причому в методичному плані на основі систематичної методології.

Рекреаційні ресурси - це матеріальна основа формування рекреаційного сектора народного господарства. Вони впливають на територіальну організацію рекреаційної діяльності, формування рекреаційних зон, їх спеціалізацію та економічну ефективність.

Наприклад, особливістю узбережжя Херсонської області є те, що тут знаходиться кілька природоохоронних територій національного і міжнародного значення - Чорноморський біосферний заповідник, Азово-Сиваський і Джаралгатський національний парк.

Всього на Херсонщині 69 територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Але це не межа. Як показує аналіз динаміки абсолютних і інтегральних показників техногенного навантаження на навколишнє середовище, екологічна ситуація в природному довкіллі, як життєво важливому середовищі для існування людини, залишається досить складною, а проблема охорони довкілля залишається однією з найактуальніших. Правовий механізм відіграє важливу роль у вирішенні цих проблем. Правовий механізм повинен забезпечувати основні напрямки чіткої мети, формальної визначеності, універсальності, сприяти врегулюванню відносин у галузі екології, застосуванню превентивних, оперативних, стимулюючих і примусових заходів до юридичних та фізичних осіб щодо використання природних ресурсів та їх відходи та юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства.

Витрати на реалізацію екологічних програм і заходів потребують значних коштів. Однак у найближчі роки країна буде дуже обмежена у коштах, необхідних для поліпшення навколишнього середовища та забезпечення раціонального використання природних ресурсів. Отже, необхідно чітко визначити пріоритетні галузі і проблеми, з метою відпрацювання реалістичних, дієвих і рентабельних рішень.

Отже, серед напрямів розвитку рекреації в умовах сталого розвитку економіки є:

- усвідомлення того, що задоволення рекреаційних потреб розглядається як важливий компонент відтворення людського життя;
- розуміння вичерпності і обмеженості природних ресурсів як для економіки, так і для відпочинку;
- збереження соціальної і культурної стабільності;
- створення ефективної системи прийняття рішень в сферах економічної діяльності з метою їх екологізації;
- освітні та комунікаційні програми по збереженню і розвитку рекреаційних територій.

Список літератури

1. Слюсарчук А.П. Теоретичні аспекти організації діяльності локального рекреаційно-оздоровчого комплексу *Науковий вісник Ужгородського університету*, 2011, Серія Економіка. Випуск 2 (34), с.123 – 127.
2. Величко В.В. Організація рекреаційних послуг навч. посібник/ В. В. Величко; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 202 с.
3. Немець К.А. Спеціальні методи в суспільно-географічних дослідженнях туристсько-рекреаційних ресурсів (на прикладі Херсонської області) / К.А. Немець, Я.В. Василевська // *Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення*. Зб. наук. праць. – Херсон: ПП Вишемирський, 2013. С.152-157.
4. Регіональна доповідь про стан навколишнього середовища URL: <http://ecology.ks.ua/files/RegionalnaDopovid2017.pdf>